

sen een schitterend en een goed boek. Ik kan het boek zeker aanraden voor onderzoekers op het terrein van de GGZ.

Peter Lucassen

Update in de seksuologie

Seksuologie. Gijs L, Gianotten W, Vanwesenbeeck I, Weijnenborg Ph, redactie. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2004. 627 pagina's, € 74,50. ISBN 90-313-3960-1.

Na het leerboek *Seksuologie voor de arts* uit 1987, en het *Leerboek Seksuologie* uit 1998 – beide samengesteld door dezelfde redactie –, heeft dit boek een geheel vernieuwde redactie. De redactie heeft samen met nog 26 auteurs het interdisciplinaire karakter van de seksuologie – psychologie, sociologie, geneeskunde en biologie – tot uiting proberen te brengen. Naast nieuwe resultaten van het psychofysiologisch en cognitief neurowetenschappelijk onderzoek liggen verbreding en actualisatie van het onderwerp aan de uitgave ten grondslag. Het boek besteedt meer aandacht aan genderverschillen (onder andere het verschil in reactie op medicatie) en aan cross-culturele aspecten, die met name ook van belang zijn voor het hulpverleningsaanbod.

Het is opgebouwd uit een zestal modules: seksuologie, seksualiteit, voorlichting en preventie, hulpverlening bij seksuele disfuncties, specifieke groepen en bijzondere aandachtsvelden. Sommige modules overlappen elkaar deels.

Het boek is in eerste instantie bedoeld voor de opleiding, maar wil ook een naslagwerk voor professionals zijn. In deze laatste doelstelling is de redactie niet geheel geslaagd. Daarvoor verwijzen ze op cruciale punten te veel naar andere literatuur. Er zitten voor de praktiserende arts echter wel zinvolle hoofdstukken in. Zoals het hoofdstuk waarin de auteurs

denkkaders aangeven en laten zien hoe men het wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de seksuologie kritisch kan beoordelen. Ook de uitleg van de verschillende onderzoeksmethodes met hun diverse valkuilen en interpretatieproblemen is zinnig. Het boek kan de kennis van de huisarts opfrissen en geeft duidelijk aan waar nader wetenschappelijk onderzoek nodig is.

De pendelbeweging – die we op zo veel terreinen zien in onze maatschappij – uit zich in de seksuologie door een verschuiving van de meer sociale dimensies in het onderzoek naar de biologische en biomedische factoren. Er is sprake van een 'farmacologisering' van de seksuologische hulpverlening. Het keurslijf van de evidence-based medicine knelt voor de gespreks- en gedragstherapie. Het hoofdstuk over problemen met seksualiteit en intimiteit binnen relaties in de module hulpverlening ontbreekt omdat de redactie hier geen geschikte auteur voor kon vinden. Dit doet geen recht aan de traditie van de seksuologie in ons land. Het is te hopen dat de redactie erin slaagt in een volgende druk deze omissie ongedaan te maken. Dat zou het boek voor de huisarts, die veelal met een patiënt in een relationele context te maken heeft, een zinvoller aanschaf maken.

Petra Wempe

Pruiken en prothesen

Jacqueline Doorenbos, Lian Hielkema. *Pruiken & prothesen, een briefwisseling*. Uitgeverij Boekenbent, 2004. 163 pagina's, € 11,95. ISBN 90-77339-82-5. Te bestellen via www.boekenbent.com.

Helemaal van deze tijd: lotgenotencontact via e-mail. Door een wederzijdse kennis kwamen twee vrouwen bij wie recent borstkanker werd gediagnosticeerd, met elkaar in contact. Zij starten een corre-

spondentie per e-mail om ervaringen en tips uit te wisselen. De e-mails vliegen soms meerdere malen per dag heen en weer. Ze bieden tussen neus en lippen door veel informatie over praktische problemen die de chemokuur met zich meebrengt. Wat doe je tegen akelige bijverschijnselen als misselijkheid, verstopping en vroegtijdige menopauze? Wanneer vallen je haren uit – en wanneer komen ze terug – en geldt dat ook voor wenkbrauwvaren? Waarom krijg je juist als je kaal bent allemaal haartjes in je gezicht, en wat doe je daar dan aan? Waait een pruik af bij windkracht zeven of kun je ook dan een flinke wandeling maken? Ook de vaak tegenstrijdige informatie die de schrijfsters van hun behandelend specialist en aanverwante personen ontvangen, krijgt veel aandacht. Hoezo een Europees behandelprotocol? En dan is er nog de informatie die vrienden, familie en het internet ophoesten. Een van de schrijfsters is Lian Hielkema, voormalig redactiesecretaris van *Huisarts en Wetenschap*, en tegenwoordig werkzaam als informatiespecialist bij het NHG. Zij is door haar werk in staat om de geboden informatie wat beter op waarde te schatten en te relativeren. De schrijfsters zijn erg te spreken over deze vorm van lotgenotencontact op afstand. Beiden peinen er niet over om in een lotgenotengroepje te gaan zitten omdat ze bang zijn dat ze dan te veel in ellende worden meegezogen. Ze laten vooral ook zien hoe zij erin slagen hun eigen leven vorm en inhoud te geven en niet te laten afhangen van chemo, kanker en sombere vooruitzichten. Werk, studie, hobby's en gezin gaan door en daar beleven ze ook plezier aan. Een optimistisch boek, voor sommige mensen misschien te optimistisch van toon, met nuttige informatie, die helaas niet via een trefwoordenregister te achterhalen is.

Henriëtte van der Horst